

PERUTUSAN YANG BERHORMAT MENTERI KEBUDAYAAN, BELIA DAN SUKAN SEMPENA HARI WANITA ANTARABANGSA 2025

---

1. Negara Brunei Darussalam sekali lagi menyambut **Hari Wanita Antarabangsa** pada 8 Mac, satu kesempatan bagi menghargai sumbangan dan meraikan pencapaian wanita dan gadis.
2. Tema tahun ini, “**Untuk SEMUA Wanita dan Gadis: Hak. Kesamarataan. Pernerksaan**” (*For ALL Women and Girls: Rights. Equity. Empowerment.*) menekankan kepentingan menjamin hak, peluang yang saksama, serta sokongan untuk mencapai potensi sepenuhnya. Sokongan sedemikian juga mesti datang **dari dalam keluarga** untuk memastikan peranan keluarga seimbang, dan semua wanita diberi peluang dan ruang serta persekitaran yang kondusif untuk berkembang maju, supaya mereka boleh menyumbang secara aktif kepada pembangunan negara.
3. Brunei Darussalam sentiasa komited dalam **perlindungan wanita dan gadis** dengan melaksanakan pelbagai inisiatif untuk memastikan keselamatan, hak, dan kesejahteraan mereka terjamin, termasuk melalui undang-undang dan dasar-dasar yang melindungi wanita daripada keganasan rumah tangga dan penderaan, sambil memberikan sokongan kepada penglibatan aktif mereka dalam pendidikan, pekerjaan dan kepimpinan.
4. Alhamdulillah, hasil **Penyelidikan Pembangunan Wanita di Negara Brunei Darussalam** telah mengenal pasti beberapa **pencapaian yang boleh dibanggakan** berkaitan penyertaan dan pencapaian wanita di negara ini, khususnya dalam bidang pendidikan dan pekerjaan:
  - a. Dalam **pendidikan**, kadar penyertaan pelajar perempuan di **peringkat rendah dan menengah** hampir **100%**, mencerminkan kejayaan dasar pendidikan wajib dan akses sejagat di negara ini. Wanita juga membentuk **majoriti graduan di peringkat pengajian tinggi**, terutamanya dalam bidang pendidikan, kesihatan dan perniagaan, dengan penyertaan yang semakin meluas dalam bidang-bidang teknikal dan ICT.
  - b. Dalam **pekerjaan**, penyertaan wanita dalam tenaga kerja juga kekal **kukuh**, dengan **76% wanita berumur 25 hingga 54 tahun** aktif menyumbang kepada ekonomi negara, di samping pencapaian membanggakan sebagai peneraju di peringkat ASEAN dengan **37%** jawatan pengurusan disandang oleh wanita. Di sektor awam, wanita membentuk **56% tenaga kerja**, termasuk **65%** dalam **jawatan pengurusan kanan**.
5. Tahun ini juga menandakan **Ulangtahun ke-30 Beijing Declaration and Platform for Action (BPFA)** yang bertujuan untuk memajukan hak dan penyertaan wanita dalam semua aspek kehidupan. Laporan kemajuan Negara Brunei Darussalam bagi BDFa antarlain menunjukkan:
  - a. Wanita di negara ini terus menunjukkan pencapaian yang cemerlang di dalam **bidang kepimpinan dan membuat keputusan** yang mana pada tahun 2022, **hampir separuh** daripada Setiausaha Tetap dan Timbalan Setiausaha Tetap adalah dari **golongan wanita**. Wanita juga memegang jawatan utama seperti Menteri, Timbalan Menteri, Duta Besar, Ketua

Misi, Peguam Negara, Hakim Mahkamah Tinggi, dan Ketua Pegawai Eksekutif di sektor awam dan swasta.

- b. Wanita turut **aktif dalam perniagaan** dengan sokongan daripada sektor awam dan swasta, terutamanya dalam latihan digital dan kewangan. Data terkini **daripada Kementerian Kewangan dan Ekonomi** menunjukkan bahawa setakat Februari 2025, seramai **7,630 wanita** telah berdaftar di bawah Daftar Syarikat-Syarikat dan Nama-Nama Perniagaan, manakala sebanyak **15,878 entiti perniagaan** dimiliki oleh wanita.
6. Meskipun kemajuan yang membanggakan telah tercapai, sokongan berterusan bagi golongan wanita daripada semua pihak masih diperlukan. Antara inisiatif yang terus memperkasakan wanita termasuklah:
- a. **Projek IDEAS (Meningkatkan Penyertaan Ekonomi Digital untuk Wanita ASEAN MSME)**, satu inisiatif ASEAN yang dibiayai oleh ASEAN-Korea Cooperation Fund (AKCF) untuk memperkasa usahawan wanita di negara-negara serantau. Di Negara Brunei Darussalam, pprojek tersebut akan dilaksanakan melalui DARE dengan kerjasama salah satu NGO, dan akan melatih seramai **242 usahawan wanita** dalam **15 kohort** dari bulan Jun 2024 hingga bulan Disember 2025, yang mana program latihan akan merangkumi e-dagang, pemasaran digital, dan pembangunan modal perniagaan.
  - b. **Program Academy for Women Entrepreneurs (AWE)**, yang disokong melalui United States *Department of State's Bureau of Educational and Cultural Affairs*, terus menyokong usahawan wanita tempatan melalui latihan perniagaan, bimbingan dan rangkaian sokongan. Sejak dilancarkan pada tahun 2021, di Brunei Darussalam, melalui DARE, seramai **66 usahawan wanita** telah menamatkan program ini.
  - c. Sebelum menceburi alam pekerjaan, **Program "Bersedialah Wanita" (PREPanita)**, anjuran Jabatan Pembangunan Masyarakat (JAPEM) berjaya dijalankan secara konsisten selama 4 tahun berturut-turut sejak tahun 2021 kepada graduan institusi pengajian tinggi awam dan swasta. Adapun tujuan program ini diadakan adalah bagi mewujudkan serta mempertingkatkan kesedaran tentang kepentingan hak-hak wanita, mempersiapkan diri wanita dan juga lelaki untuk cecal menghadapi masalah atau musibah dengan lebih berdaya tahan; dan memberi pendedahan kepada "*Work-life Harmony*".
7. Negara Brunei Darussalam akan terus komited dalam memperkukuhkan hak, kesaksamaan, dan kesamarataan wanita serta gadis melalui inisiatif nasional, rangka kerja antarabangsa, serta kerjasama bersama rakan strategik. Apabila wanita diberi ruang untuk berkembang, ia akan membawa kepada keluarga yang lebih kukuh, masyarakat yang harmoni dan negara sejahtera.
8. Akhir kata, diucapkan: **Selamat Hari Wanita Antarabangsa kepada seluruh kaum wanita di Negara Brunei Darussalam**. Didoakan semoga terus maju jaya dalam perpaduan dan membangun masyarakat dan ekonomi demi Raja, Negara, Bangsa dan Ugama.

"UNTUK SEMUA WANITA DAN GADIS: HAK. KESAMARATAAN. PEMERKASAAN"